

Борис Татьянченко

ВІЙНА І МИР У СВІТЛІ ДУХОВНОЇ ФІЛОСОФІЇ ШРІ ЧІНМОЯ

В статті розглядаються причини відсутності миру на землі. Виходячи з основних положень сучасної теорії еволюції, показано, що причиною протилежностей у поглядах людей на проблему війни і миру є сучасний проміжний рівень свідомості суспільства, зазначається, що вирішити проблему миру можна тільки шляхом духовного удосконалення людини.

Ключові слова: *Аватар, Бог, безкінечність, вітал, ворожа сила, гармонія, досконалість, духовність, душа, єдність, еволюція, зречення, інкарнація, істина, карма, компроміс, конфлікт, концентрація, любов, медитація, молитва, народ, нація, невігластво, радість, свідомість, світ внутрішній, світ зовнішній.*

Постановка проблеми. З часів виникнення цивілізації людство намагається установити мир на землі, але і в наші дні війна вважається одним з найбільш ефективних засобів виходу з конфліктних ситуацій. Наш феноменальний світ сповнений протиріч, а феномен війни і миру є одним з таких різнополюсних явищ: люди воюють і водночас прагнуть миру. Причини – у самій людині. Надія на спокійне життя і потяг до агресії – це не зовнішні чинники, а внутрішні якості людей. Перші необхідно вивести на передній план, щоб вони проявилися у житті, а другі треба трансформувати в протилежні, позитивні якості. Це можна зробити тільки методами духовної практики. В своїй еволюції від темряви до світла людство досягло значного розвитку ментальності, але ще не усвідомило можливостей духу. Сьогодні духовність має вигляд окремих острівців, але

завтра вона охопить увесь світ. Це не означає, що можна спокійно чекати. Треба прискорити великий перехід, щоб якомога швидше позбутися горя і страждань. У даній роботі зроблена спроба поглянути на цю проблему з позицій духовної науки.

Аналіз актуальних досліджень. Відношення між людьми і країнами обумовлені сьогодні рівнем свідомості, який у духовному світі називають невіглаством. Цей термін, використовують у своїх працях Шрі Чінмой, Шрі Ауробіндо та інші духовні вчителі; він означає відсутність або недостатню присутність світла, тобто знань. Йдеться не про звичайні ментальні знання, а про рівень усвідомлення абсолютної Істини, до якої прямує світ. Шрі Чінмой зазначив, що у космічній грі Бога є лише дві речі: невігластво, або темрява, і мудрість, або світло. “Сьогодні людині важко жити в світлі, їй простіше жити в темряві, тому що вона до неї звикла” [4, с. 115]. Але так було не завжди. “Ми почали свою подорож із світлом. На початку нашої подорожі невігластва не було. Але Бог дав нам обмежену свободу, а ми нею зловживали. Ми допустили до своєї свідомості темні й небожественні сили. Звідти вони вийшли у світ. Ми створили невігластво, головним чином, за допомогою свого ума” [5, с. 152 – 155]. Ще раніше Шрі Ауробіндо використав термін “невігластво” для характеристики того стану свідомості, через який людина проходить у своїй еволюції саме тепер [1, с. 196]. Невігластво являється джерелом протиріч і конфліктів, які призводять до грубого фізичного насилля. Однак, незважаючи на матеріальні втрати і людські жертви, силові методи вирішення конфліктних проблем не дають надійної переваги нікому, навіть якщо закінчуються безумовною капітуляцією однієї з сторін. Компроміс, як спосіб припинення конфліктів, хоча й вважається значним досягненням сучасної дипломатії, теж не може бути

надійним рішенням, тому що він примушує одну або всі протидіючі сторони йти на поступки у життєво важливих питаннях. Таким чином, політичні, економічні рішення, а тим більше, насильницькі методи не дають надійних гарантій миру.

Шрі Чінмой приводить приклади різних поглядів на проблему миру [2, с. 9, 10]. Як відомо, Наполеон не визнавав такого стану як мир взагалі, він якось сказав: “Ну й у халепу ми попали: мир об’явили”. Ейзенхауер рішуче запевняв: “Ми досягнемо миру, навіть якщо нам прийдеться воювати за нього”. Франклін Рузвельт говорив, що сила, до якої удалися під час війни 1914 – 1918 років не принесла спокою, а перемога й поразка були однаково безплідні; і що цей урок повинен чомусь навчити світ. Як бачимо, не навчив. А суть морального вчення Ісуса Христа Шрі Чінмой передає такими словами: “Блаженні миротворці, бо вони наслідують землю”. Історія зберегла багато прикладів урегулювання протистоянь, коли була присутня саме духовна складова і люди вірили в позитивні сили, які визначають їх долю.

У XVII столітті вирувала війна на території американського штату Пенсільванія між індіанцями і новими поселенцями з Європи. У ті часи представники англійської християнської протестантської секти (так звані квакери) заснували там свою колонію. Під час нещадних убивств тільки квакери залишалися в безпеці. Відомий духовний вчитель Парамахамса Йогананда в своїй книзі «Автобіографія Йога» пише: “Жодну їх жінку не згвалтували, жодну дитину не убили, жодного чоловіка не замордували. Коли ж, у решті-решт, квакери змушені були відмовитися від управління штатом, спалахнула війна і лише трьох квакерів було убито – тих, хто відійшли від своєї віри і з метою оборони почали носити зброю”.

Індія у 1947 році отримала свободу від колоніального рабства без використання зброї. Це надзвичайний випадок в історії. Сучасна наука вивчає досвід цієї країни в духовній сфері. Ромен Ролан у книзі “Життя Вівекананди” писав: “Весь світ має потребу в Індії. Спасіння Індії, смерть Індії стануть і його долею”. Сказати, що Індія не боролася за свою свободу, було б неправильно. Боротьба була і досить жорстока. Багато патріотів віддали життя за майбутнє своєї країни. Навіть такі духовні гіганти як Шрі Ауробіндо і Свами Вівекананда брали участь у тій боротьбі. Але доля Індії визначилася її внутрішньою силою. У даному випадку внутрішня духовна сила Індії (душа) значно перевищувала внутрішню силу волі Англії і примусила останню погодитися на мирне співіснування [7, с. 176]. Потім це здійснилося в зовнішньому житті.

Таким чином, надійний спосіб вирішення конфліктних проблем існує. Духовні люди з відповідним рівнем свідомості здатні любити світ безумовно. Вони намагаються переконати людство у неминучості прийняття ідеї єдності світу, яка породжує таку любов, тому люди підсвідомо говорять про неї, але корумпована політика в усьому світі ще дуже далека від духовності. Не зважаючи на це, Шрі Чінмой упевнений, що так буде не завжди: “З давніх пір історія мала справу з тиранами і визволителями. Дуже скоро їй серйозно прийдеться мати справу з миротворцями” [6, с. 286].

Мета роботи: Виходячи з духовної філософії відомого духовного вчителя, письменника, поета, композитора, художника і керівника Групи Медитації при штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку Шрі Чінмоя, показати причини виникнення конфліктів у сучасному суспільстві і шляхи досягнення миру і спокою на планеті.

Виклад основного матеріалу. Неспокій світу і зовнішня війна завжди починаються з війни внутрішньої.

“Внутрішня війна – це війна, в якій наше внутрішнє створіння, або душа, бореться проти обмеженості, невігластва, сумніву і смерті. Зовнішня війна – це війна, у якій людина бореться з людиною, народ бореться з народом. Зовнішня війна може закінчитися тільки тоді, коли спочатку припиниться внутрішня війна. Ми воюємо тому, що глибоко усередині нас існують дизгармонія, страх, неспокій і агресія. Коли глибоко в нас є спокій, радість, і сповненість, ми не притягнемо до себе війну. Зовнішня війна закінчиться, коли припиниться внутрішня війна. Обидві війни припиняться, неодмінно припиняться в процесі еволюції людини” [6, с. 280].

Людина – дуже складне створіння. Вона містить у собі видимі й невидимі світи (їх ще називають планами або рівнями свідомості), – це тіло, вітал, ум, духовне серце і душа [4, с. 21 – 92]. Гармонійність людини залежить від взаєморозуміння між цими планами. Якщо гармонія відсутня і злагоди усередині людини немає, тоді де її спокій, де радість життя?

Тіло людини – це найнижчий план свідомості. Анатомія вивчає будову, функції і розвиток фізичного тіла, але духовність добре вивчила і так зване тонке тіло з його нервами, енергетичними каналами і центрами, недоступними для медицини, а фізичне тіло розглядає лише як приміщення, де мешкають всі інші. Щоб здійснювати прогрес, за для якого ми перебуваємо на землі, треба жити у фізичному тілі. Фізичне тіло летаргічне, ліниве, сонливе, йому важко прогресувати, тому що, як і вся матерія, воно дуже інерційне. Інерція притаманна всій земній реальності, у тому числі і внутрішнім шарам свідомості. Саме з цієї причини будь-який розвиток потребує зусиль і відповідної роботи. Окрім того, тіло схильне до втоми, травматизму і хвороб. Людина повинна удосконалювати своє тіло, бо воно –

храм для душі. Досконалість тіла приходить через труд і фізичне тренування.

Наступний план свідомості – вітал. Людина живе емоційним життям. Шрі Чінмой описує вітал як епіцентр емоцій людини, хоча емоції можуть бути також в тілі, в умі і в серці [4, с. 30 – 42]. Емоції бувають радісні й гнітючі, надихаючі й згубні, глибокі й поверхневі, чисті та брудні. Емоції надають життю рухливості і динамічності. Вони спонукають наші тіла діяти і розкривати свій потенціал. Притаманна емоціям агресивність захищає нас від небезпеки й загроз. Емоційний простір людини дуже великий. Це цілий світ у нас усередині. В духовній термінології його називають “вітал”. Ми не бачимо вітал своїми фізичними очима, але ми його відчуваємо. Емоційне, тобто вітальне життя дуже складне і мало вивчене. Відомо, що існує поверхневий і глибинний або динамічний вітал. Людина, яка володіє динамічним віталом, завжди спокійна і цілеспрямована у будь-якій ситуації. Вона робить те, що треба, і отримує результат без зайвих витрат енергії і збитків для здоров’я. Тому вітал необхідно очищати, але для цього треба знати особливості поверхневого віталу, яким живе більшість людей.

Поверхневий вітал хаотичний, неспокійний, упертий і нечистий. Зробити щось завершеним не дозволяють саме хаос і безлад. Вони, як бруд і сміття, заважають появі чогось прекрасного, досконалого. Важко створити систему спасіння чи план дій в небезпечних умовах, коли дух перехоплюють емоції і вирують пристрасті. Вітал дуже упертий, він завжди ігнорує будь-які докази і здоровий глузд. Коли люди проявляють такі якості, вони страждають від наслідків. Нечистота – це брудні думки, безглузді ідеї і дурні вчинки. З такий арсеналом вітал створює потужні негативні сили, здатні знищити людину, її оточення і навіть увесь світ.

Негативними силами віталу є всі види задоволення, утіхи, насолода і численні бажання: прагнення вигоди, багатства, положення в суспільстві. Але життя – це еволюція, розвиток, сходження, воно неможливе без зусиль. Підніматися важче, ніж опускатися. Жити лише в задоволеннях означає рухатися донизу. Людина навіть не помічає, як її свідомість падає, поки не досягне найнижчого рівня. Якщо еволюція – це задум Творця, то деградація – явище протилежне, воно не співпадає з волею Бога, тому є причиною нещастя і страждань. Добре відомо, до чого призводять пияцтво, куріння, звичка добре поїсти, особливо якщо вони надмірні. Але саме ці звички приносять людям задоволення, а життя одного задоволення завжди закінчується крахом. Бажання атакують нас безперервно. Якщо їм піддатися, то життя перетвориться на пекло. Вітал любить володіти. Це також бажання. Накопичування грошей, майна – безглузда справа, тому що на землі нічим володіти довго неможливо. Ми нічого не можемо забрати з собою після смерті. Всі три негативні сили віталу – задоволення, бажання і володіння – поступово нас просто руйнують [6, с. 30 – 35]. Ці руйнівні сили породили три величезні негативні вади людей, які захопили в полон майже все суспільство: гроші, владу і секс. Гроші – це божественна сила, тому добувати їх треба в ім'я Божественного, інакше в руках небожественних людей вони відіграють негативну роль. Такі люди хитрі, обдурюють обіцянками і намагаються все купити. Шрі Чінмой констатує: “З початку цивілізації гроші захопили небожественні сили. Вони не використовувалися для божественних цілей. Вони використовуються заради імені, слави, сили або звеличчування его” [10, с. 42]. Де гроші, там і влада. Часто владу утримують силою, що провокує людей на боротьбу. Але ми повинні розуміти: будь-яка влада санкціонована Богом, який надає різні досвіди країнам і націям.

Таким чином, ми бачимо, що вітал людини потребує очищення і належного виховання. На жаль, наша система освіти більше приділяє увагу вихованню тіла та інтелекту, ніж моральним і духовним цінностям, без яких жодна людина не прийде до щастя. Вітал сучасної людини – це скопище пристрастей і бажань. Хвилювання, страхи, депресія, люті і огида приходять з віталу. Але хоробрість, сила, ентузіазм та енергія теж там. Вітал є джерелом активності і динамізму, він також надає нам відчуття краси й гармонії. Вітал стоїть значно вище від свідомості фізичного тіла. Але порівняно з віталом ум людини набагато вищий.

Завдяки уму людина стала розумною істотою. Розумова сфера значно ширша від поля віталу. Ми добре знаємо функції свого ума: розуміння, пізнання, формування ідей, а результатом є думки. Такі здібності ума як уявлення, міркування і пам'ять своєю інтенсивністю і силою характеризують наш розум. Нарешті, ум має власну волю і здатний складати плани, за якими людина починає діяти. Ум також контролює вітал. Не все, що приходить з віталу, він допускає до здійснення. Силу волі ума треба спрямовувати на те, щоб служити більш високим ідеалам, а не жити лише для задоволення потреб тіла. Коли ум служить потребам агресивного віталу і капризного тіла, людина не спокійна. Тому Шрі Чінмой упевнений: “Тільки коли люди отримають спокій ума і внутрішню упевненість, у світі настане справжній мир” [14, с. 11].

Відомо, що поруч з теорією еволюції видів Дарвіна існує також теорія еволюції свідомості, яку відкрив мудрець Капіла ще за тисячу років до приходу Христа [6, с. 60]. Згідно з теорією духовної еволюції світ розвивається від нижчих форм свідомості до вищих, при цьому дух, спочатку перебуваючи в щільній, здавалося б, мертвій матерії, впливає на її розвиток і призводить до

появи нового способу існування у вигляді життя. Жива субстанція, послідовно набуваючи нових, все складніших форм, починаючи з рудиментарних видів рослин і найпростіших живих істот, поступово розкривала себе в рослинному і тваринному світах, поки, нарешті, не вийшла на арену людина. Як у матеріальному світі зародилося життя, так і життя потім породило розум, який досяг найвищого розвитку у сучасній людині. Але людину, якою вона тепер є, не можна вважати кінцевим етапом еволюції. Вона ще далека від досконалості. Наступним кроком еволюційного процесу буде перехід від ментального життя до життя духовного з відповідним розвитком більших можливостей духу. З наукової точки зору ця теорія обґрунтована в працях Шрі Ауробіндо [1, с. 17 – 36]. Шрі Чінмой підтвердив її своїм власним життям, стоячи на позиціях віри. Взагалі, проблема співвідношення віри і доказу дуже часто виникає під час наукових досліджень. По-перше, вчений доказує, як правило, тільки те, у що він вірить, а по-друге, що можна доказати науковими методами, якщо наші знання відносні, далекі від абсолютної Істини? Але це вже зовсім інша тема. Теорія духовної еволюції показує нам, що людина пройшла свій довгий шлях розвитку від матеріального життя, через життя емоційне (вітальне) і, нарешті, досягла ментального плану. Очевидно, що життя в розумі – це не кінцевий етап нашого існування. Попереду фаза психічного життя або життя в духовному серці з його більшими горизонтами і можливостями.

Ум людини – дивовижне досягнення, однак все те, що розквітло у ході еволюції, має зів'язати і вмерти. Настане час, коли ми увійдемо в більш високі сфери свідомості, але сучасна людина користується, головним чином, найнижчими рівнями ума, а саме фізичним та інтелектуальним умом. Обмеженість і невпевненість – ось їх властивості. Ми добре знаємо, як наш ум постійно

змінює свої думки про інших людей і навколишній світ, як він коливається, коли треба щось зробити чи оцінити ситуацію. Шрі Чінмой підкреслює такі особливості фізичного ума: ум судить і сумнівається у своїх судженнях, накопичує інформацію і знання без істинної внутрішньої мудрості, він недосконалий і темний. Ум створив цивілізацію шляхом використання знань, але ці знання дав нам не ум. Знання приходять від духовного серця [14, с. 8 – 24].

Людина має два серця: фізичне серце, що б'ється в грудях, – це лише м'яз, тобто частина тіла, і духовне серце – план свідомості, набагато вищий і набагато ширший від ментального плану. Його ще називають психічним планом. Духовне серце вважається універсальним, тому що воно містить у собі весь світ. Таке велике, а ми майже нічого про нього не знаємо, бо сучасне людство живе умом, а серце нам ще треба відкрити. Це буде величезний крок у нашому розвитку, тому що духовне серце володіє практично необмеженими можливостями порівняно з умом, віталом і тілом, у яких, до речі, дуже складні відношення між собою і з вищими ешелонами свідомості – серцем і душею. Ми на порозі духовної ери.

З часом люди навчатися спілкуватися за допомогою сердець навіть на відстані і без будь-яких технічних засобів зв'язку. Буде це телепатичний чи якийсь інший метод, але то будуть наші серця, що зроблять реальним таке чудо. Та хто з нас не відчував деякі події у своєму власному житті або незвичайні події в житті близьких і дорогих людей? “О моє серце, якщо б я тільки знав, як ти турбуєшся про мене, то не залишався б зі своїм отруєним сумнівами розумом навіть на одну швидкоплинну секунду”, – Шрі Чінмой сказав це зовсім не випадково, він на практиці доказав, чого може досягнути людина, яка живе серцем. П'ятикратний володар титулу “Містер

Всесвіт” Білл Перл, коментуючи неймовірні досягнення Шрі Чінмоя у підніманні ваги (як відомо, він підняв однією рукою з підставки на рівні плеча штангу масою 3204 кг), сказав: “Вища місія Шрі Чінмоя – дарувати любов і доброту. За допомогою своїх різноманітних зусиль він хоче допомогти зробити світ досконалішим. Його програма піднімання ваги – ще один спосіб, такий же як його музика, живопис і поезія, виражають цю любов”. Сам Шрі Чінмой сказав: “На моєму обличчі ви дійсно бачите силу рішучості і силу волі, коли я піднімаю вагу. Насправді, я зміг підняти цю вагу саме завдяки силі любові” [13, с. 104]. А любов, як відомо, знаходиться в серці.

У нашому сучасному житті кожен намагається забезпечити себе всім необхідним для існування. “Якщо я не подумаю про себе, то хто тоді?” – така філософія розділяючого ума, а духовне життя – це життя у духовному серці. Коли людина живе в серці, її тихо веде Бог. Що тоді ще нам потрібно? Відпадають турботи і неспокій, з’являються упевненість, спокій і почуття єдності з усім світом. Якого ще щастя можна бажати? І воно в наших руках! Відпадає потреба боротися, воювати, протестувати, необхідно тільки любити. Любов – це почуття єдності з іншими, а єдність – це здатність серця віддавати себе [14, с. 29]. Тут і криється рішення проблеми миру на землі і, взагалі, усіх наших проблем.

Душа для абсолютної більшості людей – це щось невідоме й загадкове. Ми майже нічого про неї не знаємо, тому із вдячністю звернемося до тих, хто знає більше. Шрі Чінмой описує внутрішнє баченням всіх планів свідомості в своїх численних творах [4, с. 74 – 94; 11, с. 460 – 483]. Після фізичної смерті тіло розпадається до молекулярного рівня. Вітал живе трохи довше у вигляді привидів та незадоволених сутностей, які інколи називають духами (але то не душа), а потім розчиняється,

ум відходить на ментальний план, серце – на психічний план. Тільки душа не вмирає. Вона живе вічно і входить у нові тіла в процесі реінкарнації. Після фізичної смерті душа вбирає в себе суть здобутого під час життя досвіду і з цим багатством починає нове життя у новому тілі. Людина змінюється в процесі еволюції, але душа завжди однакова. Вона досконала з самого початку, бо є часткою Абсолюту. Душа отримує від Бога завдання, чого їй треба досягти після нового втілення. Саме з цих міркувань вона вибирає нові інструменти – тіло, вітал, ум і серце, а також країну, родину та умови життя, в яких їй найкраще здійснити свою місію. На жаль, не завжди це їй вдається, тому що інструменти душі її не слухають.

Часто так буває, що від однієї особи залежить доля людей цілої країни, бо кожен повинен діяти так, як хоче та одна людина. Але думати інакше має можливість кожен. Наші думки, мрії, ідеї та ідеали – це ті чинники внутрішнього життя, які згодом проявляються у житті зовнішнім і становляться його реальністю. Тому важливим є саме те, про що ми думаємо. Свої думки треба контролювати. Добрі, чисті думки формують відповідний внутрішній стан людини, який впливає на оточення. Тоді створюється атмосфера довіри, з'являється бажання стати кращими. Позитивне мислення допомагає удосконалювати світ. Шрі Чінмой говорить: «Кожна позитивна думка має потужність атомної бомби, щоб зруйнувати негативне в нас. Кожна негативна думка має потужність атомної бомби, щоб зруйнувати увесь наш світ» [9, с. 31].

Шрі Чінмой вірить у внутрішні сили людини і її здатність змінити життя на краще. У внутрішньому світі всі мають рівні можливості. Тут кожна людина значна й особлива. Найкраще було б думати і діяти так, як того хоче Бог. Люди ж вибирають шлях боротьби, міняють уряди, проводять реформи, але ніяка зовнішня боротьба

не вирішує проблеми. Якщо країною правлять небожественні люди, руйнують її потенціал і корумпують народ, то іншого виходу немає, окрім як молитися Всевишньому, щоб Він їх просвітлив або усунув. Однак тут не все так просто. Люди, які правлять, часто не готові сприйняти світло. А найголовніше, всі інші люди часто не готові до змін, навіть якщо ті зміни спрямовані на покращення їх життя [6, с. 242 – 252]. Ми упевнені, що нашій країні потрібні реформи. Чому ж тоді вони гальмуються? Винні ми всі, бо майже кожна людина, в кращому випадку несвідомо, а інколи й свідомо чинить опір тим реформам. Ми не готові. На все існує Час Бога. Треба чекати на обраний Богом Час. Це не означає бути бездіяльними. Слід не говорити про духовність, а практикувати її, щоб просвітлити сповнений сумнівами ум, агресивний вітал і нечисте тіло народу. І немає потреби в боротьбі, є лише необхідність любити всіх без винятку людей. Ми ще недосконалі, але ми єдині; єдність – це любов, а любов – це сила. Спаситель Христос сказав про це два тисячоліття тому, а у наші дні Шрі Чінмой нагадує ще раз: “Не сила перемагати інших, а сила ставати єдиними з іншими – це і є справжня сила” [9, с. 7].

Ідеальні зразки єдності живих створінь демонструє нам природа. Серед бджол, мурашок та інших комах не буває антагонізму, суперництва і зради; там злагода, чіткі обов’язки і прагнення їх виконати. У тварин ми вже помічаємо паростки “політики” у вигляді боротьби за верховенство, володіння і кращі умови життя. Їх союзи мають схильність до розпаду з внутрішніх причин, бо у тваринному світі починає функціонувати розум. А люди поки що об’єднуються виключно на ментальній основі. Створюючи союзи і блоки, вони несвідомо прагнуть єдності, але справжня єдність прийде від серця, і тоді ми

повернемося до природного стану з новим, високим рівнем свідомості.

У сучасному суспільстві єдність відсутня. Вона з'являється, коли ми ототожнюємо себе з іншими і відчуваємо їх потреби як свої власні, і тоді економічно розвинені країни не нападають, а допомагають слаборозвиненим країнам. Єдність знаходиться в серці. На жаль, у наші часи мільйони людей вважають керівниками життя свої тіла, емоції та уми. Але так буде не завжди. Шрі Чінмой сказав: "Що розділяє країни цього світу? Людський ум. Коли ум розвине божественну Любов, яка існує в серці, світ-розділення буде перетворений у світ-єдність" [6, с. 213].

Дві причини обумовлюють сучасний стан суспільства: карма і ворожі сили. Як відомо, закон Карми діє у кожній людині, його не обійде жодна спільнота людей, жодна країна. Закон Карми і вчення про переродження (реінкарнацію), хоча й не доказані засобами науки, але вони пояснюють, здавалося б, суперечливі явища і факти реального життя, які інакше пояснити неможливо. Ці принципи духовної філософії детально освітлені в працях Шрі Ауробіндо, Свами Вівекананди та інших духовних вчителів. Шрі Чінмой так говорить про неминучість кармічних наслідків для людини: "Інколи ми бачимо, як людина, яка зробила щось негарне, насолоджується життям. Але вона, можливо, зробила щось видатне в попередній інкарнації і тепер отримує плоди своїх добрих діянь, а результати недобрих вчинків ще не почали приносити плодів. Наприкінці цього життя або у майбутньому житті вона, безумовно, буде покарана" [11, с. 402]. А карма країни складається з карми її громадян і має досить складний характер: "Народ дійсно має кармічне минуле, і, коли людина народжується серед якогось народу або живе з ним, вона приймає участь у відпрацюванні цього кармічного минулого,

поділяє його. Вона також допомагає будувати кармічне майбутнє цього народу. Тому нам треба розуміти, що, якщо народ нерозвинений, то таке сталося не тому, що не було можливостей, а тому, що не було прагнення або бажання рости у його жителів. Якщо народ володіє хорошими якостями і хорошою долею або якимись поганими якостями і важкою долею, то причина цього – у свідомості людей цього народу” [11, с. 426].

Ми часто говоримо: “Що посієш, те й пожнеш” і у той же час продовжуємо “сіяти”. Коли б ми бачили, як невідступно насувається розплата за небожественні вчинки і думки, то поводитися б інакше. Але закон Карми діє не завжди миттєво. Ми не знаємо причин. Можливо, Бог Милостивий, проявляє Свій аспект Співчуття і безмежне Терпіння, щоб дати нам можливість виправитися. Можливо також, що люди, які чинять зле, раніше були духовними і тепер насолоджуються хорошою кармою. Але якщо вони використовують своє положення для негативних вчинків, то в цьому житті або в майбутніх інкарнаціях вони своє отримають. Отак ми й борсаємося в тенетах закону Карми із віку в вік, поки не прозріємо.

Люди мають відносну свободу, і під впливом поверхневого віталу та летаргічного тіла не піднімаються духовно, а більше сходять вниз, до життя в невігластві, до повної відсутності духовності. В результаті замість позитивних якостей накопичуються негативні якості. У такий спосіб утворилися так звані ворожі сили, які й намагаються правити світом. Релігія називає ці сили дияволом або пеклом. Виходить, що пекло – це не місце у Всесвіті, а стан нашої свідомості. І пекло, і рай – у нас усередині. Між Світлом Абсолюту і ворожими силами точиться боротьба, а людина є ареною цієї боротьби. Кожен з нас відчуває в собі хвилі і сплески відповідних зіткнень.

Ворожі сили проявляються у зовнішньому світі через людей, які прагнуть влади, грошей і задоволень, які схильні володіти, знущатися, убивати. Сила Духу здатна перемогти сили зла, але для цього в суспільстві необхідно створити духовну атмосферу, дати людям езотеричні знання, укріпити віру. У рамках звичайного освітнього процесу люди вивчають так багато різних предметів: політику, соціологію, фізику, хімію, математику, астрономію, технічні науки, але, на жаль, не існує жодного навчального закладу, де викладалася б наука про душу. Душа ж – найважливіша наша частина, і якщо б не було душі, то тіло просто не існувало б. І все-таки люди надають велике значення потребам тіла, не турбуючись про душу, яка дає цьому тілу життя.

Спостерігаючи нашу безпорадність і недалекоглядність, Бог все частіше проявляє Свій виховний аспект. Ми бачимо це майже кожного дня. Сучасні війни провокуються людьми. Бог їх терпить, щоб ми вчилися жити разом. “Ми вчимося у печалі” – говорили автори святих Вед. Ми отримуємо просвітлення через повернення наших кармічних боргів. І ніщо не відбувається випадково. Скажімо, падає літак і гине багато людей. “Можливо, було передбачено загинути всім пасажирам. Можливо, з мільйонів і мільярдів людей на землі треба було, щоб померли ці люди. Це як учні, що живуть у різних домішках, а приходять вчитися в одну школу, в один і той же клас. Так і тут, їх смерть була обумовлена, і тому вони зібралися разом” [5, с. 121]. Коли вмирають наші рідні, для нас це велике горе. Але з точки зору Бога це лише досвід, який Він отримує через нас. Якщо б ми жили в душі, то знали б Волю Бога і переконалися: у тому, що відбувається на землі, завжди існує певний зміст [5, с. 123]. “Все, що відбувається у божественному Провидінні, не тільки на краще, але й неминуче, тому що альтернативи не може бути”, – ці

слова Шрі Чінмоя можуть бути утіхою в скрутних становищах нашого життя [3, с. 147].

Коли країна нападає, приводом може бути навіть дрібниця, але головна причина агресії завжди одна – внутрішня слабкість країни-агресора [12, с. 63, 71]. Зовні країна може бути сильною, з розвиненою економікою і значним воєнним потенціалом, але якщо її громадяни не моляться, у неї не зростають якості, що дають внутрішню силу: спокій, радість, упевненість. Натомість приходять невпевненість і страх щось втратити чи в чомусь програти іншим. Шрі Чінмой підкреслює: “Сучасні війни не являються промислом Бога, вони – породження людської слабкості” [8, с. 79]. Дві армії моляться Богу і кожна благає благословити перемогою саме її. Бог вболіває за всіх своїх дітей. То що Йому робити в цій ситуації? Бог знає, хто винен. Чому ж тоді Він не зупинить війну і не покарає людей, з вини яких гинуть, здавалося б, невинні люди, молоді і навіть діти. Інколи здається, що Милостивий і Справедливий став зовсім байдужим, чи може Він спить або Його немає зовсім. Але Бог не спить. Він не байдужий. Треба знати: Бог робить все для того, щоб війни не було, але дуже важко зупинити агресивний вітал, коли починає діяти його потужна небожественна енергія. Щоб змінити людську природу, потрібні сильні потрясіння. Страждання, каліцтва і смерть – це карма діяльності окремих людей і країн. Наше минуле не ідеальне, за все треба платити.

Ці положення духовної науки допомагають нам правильно поводитися у реальних умовах життя. Наприклад, з духовної точки зору було б за краще підкоритися Волі Бога і не чинити опір у разі небезпеки. Тільки для цього треба дорости до такого рівня свідомості, коли всі свої вчинки і думки, все своє життя ми віддаємо на Волю Творця. Це так зване зречення перед Волею Бога. Бути зреченим означає робити тільки те,

чого хоче від нас Бог. Це не просто. Коли вмирає хтось із наших близьких, ми ж не намагаємося упевнитися, чи існує на це Воля Бога, щоб радісно чекати на смерть рідної людини, а починаємо її спасати. Смерть людини – це перехід її душі з фізичного плану існування до її справжнього помешкання для відпочинку, тому треба радіти, що душа закінчила свою важку роботу в матеріальному тілі і, нарешті, може відпочити. Але ми ще недосконалі і всі страждання є для нас сумною реальністю. Точно так же і під час війни: можна було б не чинити опір агресору, якщо б наша духовність була на відповідному рівні. Тоді наша карма не мала б таких жорстких наслідків і не відбувалися ці жахливі події.

Шрі Чінмой застерігає: ніхто не має права диктувати країні чи людині, як їм жити. Це проблема Бога [10, с. 20], тому з усякою диктатурою, нав'язуванням чужої волі, обмеженням прав і свобод людей треба вести безкомпромісну боротьбу [8, с. 35]. Краще було б молитися, щоб Господь просвітив уми всіх людей і зробив їх кращими, але це тривалий процес, тому з непримиренними треба боротися й на фізичному плані, але використовуючи кожную нагоду для примирення і прощення. Інколи від безпорадності люди говорять: “Що буде, те буде”. Це таке наше зречення. Існує також теорія: “Не чини опір злу насиллям”. Але якщо не чинити опір і віддати все на Волю Бога, то у наш жорстокий вік нас просто проковтне невігластво світу. Якщо на нас напали, ми повинні захищатися. Треба захищати свою країну і свій народ. Добре, коли народ єдиний. Якщо ж єдність в країні відсутня, тоді кожен захищає свою країну, і виникає внутрішній конфлікт. Але з обох сторін воюють діти Єдиного. У кожній людині зростає Бог, тому треба молитися. Молитва повинна бути спрямована на свій власний захист і на захист усіх людей, у тому числі й

наших ворогів. У молитві ми звертаємося до Вищої Сили, і та Сила може зробити все, якщо наша молитва щира.

Божественні взаємини між людьми і країнами – це не химерна мрія, вони цілком реальні. Треба лише прийняти духовність, інакше ще дуже довго прийдеться жити в атмосфері агресивного віталу та недосконалого ума і пожинати плоди своїх кармічних діянь. Справжній мир на землі буде досягнуто духовними методами – за допомогою молитви, концентрації і медитації. Що таке концентрація? Людина зосереджує увагу на різних об'єктах і явищах з раннього дитинства і використовує цей природний дар протягом довгих років навчання і трудової діяльності. Ми звикли пов'язувати зосередження з роботою розуму і уявляємо його виключно як ментальний процес, але духовність розуміє концентрацію ширше й глибше, ототожнює її з мобілізацією всіх планів свідомості. Сучасна фізика вивчає процеси на межі видимих і невидимих, майже внутрішніх світів. Без концентрації тут не обійтися. Автор відкриття світіння рідини під дією гама-радіації П. А.Черенков годинами сидів у темному приміщенні і дивився на поверхню рідини, щоб виявити надзвичайно слабе випромінювання світла частками з електричними зарядами в рідкому середовищі. В результаті було розкрито механізм і умови виникнення цього явища, а також можливості його практичного використання. Інколи серйозні рішення, на пошуки яких людина витрачає багато зусиль, приходять зненацька або навіть під час сну, коли думка не концентрується на них і організуюча здібність розуму не працює. Саме так Д. І. Менделєєв відкрив свою періодичну систему хімічних елементів. Скільки йому прийшлося концентруватися на цій проблемі, знає він сам та ще Господь, який дав йому відповідну здатність.

Медитація – це найбільш ефективний засіб самоудосконалення. Під час медитації людина ототожнюється з предметом пошуку. З давніх пір люди використовують його також і на благо всього людства. Під час медитації людина отримує радість і спокій. Вона може поділитися цим багатством із своїми близькими. Передаючи імпульси світла і спокою, треба молитвенно звертатися до Бога, щоб Він відкрив серця тих людей. Бог – у кожному, Він зробить все необхідне. Треба лише діяти і вірити. Проблема якраз у тому, що більшість людей не вірять [9, с. 158...161].

Поруч з нами майже завжди живуть посланці Бога, які знають, що потрібно людству саме у цей час. Бог посилає їх на землю, щоб нам допомогти. У минулому столітті жили і діяли на землі Шрі Ауробіндо, Шрі Сатъя Саї Баба, Парамахамса Йогананда, Свами Вівекананда. Шрі Чінмой жив поруч з нами 76 років і залишив після себе більше 1700 книг, більше 20 тисяч музичних творів; понад 250 тисяч езотеричних картин. Святі Писання несуть нам Істину, але вони були написані у свій час, коли людство знаходилося на певному рівні еволюції. Книги Шрі Чінмої написані сучасною мовою і в них немає протиріч будь-якому Писанню.

Висновок. Духовна філософія Шрі Чінмої навчає, що ціль життя – досконалість – визначена не нами, до неї веде людство Вища Сила – Абсолют. Все, що не відповідає Задуму Абсолюту, є причиною людських страждань. Наші вчинки і думки обумовлені внутрішнім станом нашої свідомості на цей час і вони залежать від того, як ми жили до цього. Країна, народ, нація і кожна окрема людина живуть своїм кармічним минулим, а своїми діяннями сьогодні формують своє майбутнє. Це означає, що надію на життя без конфліктів і війн треба пов'язувати з прагненням людей до досконалості. Від цього залежать процвітання, могутність, розвиток

культури, науки і техніки країни. Але справжня велич народу полягає у самовідданому служінню іншим народам і вона неможлива без відчуття єдності. Саме єдність породжує безкорисливу любов – ту силу, яка приведе нас до Істини. Жоден народ не стане досконалим, поки не почне любити інші народи [6, с. 215]. Щоб отримати мир і спокій, треба очистити емоції і уми людей. Кожен, хто мріє про мир на землі, повинен жити духовним життям. Мир на планеті наступить як наслідок розуміння, що треба не убивати один одного, а любити всіх без винятку людей на землі. На жаль, світ ще не готовий, але він прийде до цього обов'язково. “Безумство цього світу неможливо перемогти ні печаллю, ні могутністю, а тільки єдністю сердець” [9, с. 5].

Література

1. Шри Ауробиндо. Синтез Йоги / пер. с англ. Дорофеева Н. И., Наливиной Т. И. / Ауробиндо Шри. – М.: Изд-во “Никос”, 1993. – 731 с.
2. Шри Чинмой. Внутренний и внешний покой / пер. с англ. Т. Коршунова / Чинмой Шри. – М.: Центр Шри Чинмоя, 1998. – 136 с.
3. Шри Чинмой. Душа – путешествие моей жизни / пер. с англ. / Чинмой Шри. – Донецк: Изд-во “УкрНТЭК”, 2002. – 391 с.
4. Шри Чинмой. За пределы внутрь. Философия внутренней жизни / пер. с англ. Прачесты / Чинмой Шри. – Донецк: Каштан, 2007. – 448 с.
5. Шри Чинмой. Защита / пер. с англ. Самбхавы, Карпани / Чинмой Шри. – М.: Центр Шри Чинмоя, 2011. – 368 с.
6. Шри Чинмой. Земля – наш дом единства: философия мира и самопревосхождения / пер. с англ. / Чинмой Шри. – М.: Издательство “Рефл-бук”, 2001. – 368 с.

7. Шри Чинмой. Индия, моя Индия: Вершины гордости Индии / пер. с англ. А. Бейсова) / Чинмой Шри. – Харьков: ЧИПП “Сознание”, 2010. – 192 с.

8. Шри Чинмой. Медитация: мои 25 лет служения ООН / пер. с англ. / Чинмой Шри. – М.: Центр Шри Чинмоя, 1999. – 448 с.

9. Шри Чинмой. Новый день зовёт. Спутник путешественника. Ч. 2 / пер. с англ. / Чинмой Шри. – М.: Центр Шри Чинмоя, 2000. – 92 с.

10. Шри Чинмой. Политика и духовность – могут ли они идти вместе? / пер. с англ. А. Бейсова / Чинмой Шри. – Харьков, 2010. – 132 с.

11. Шри Чинмой. Сила внутри. Секреты духовности и оккультизма / пер. с англ. / Чинмой Шри. – М: ИП Васильев А. В., 2011. – 512 с.

12. Шри Чинмой. Тело – крепость человечества / пер. с англ. / Чинмой Шри. – Харьков: «Сознание», 2003. – 118 с.

13. Шри Чинмой. Тело-устремление, душа-просветление. Ч. 1, 2 / пер. с англ. / Чинмой Шри. – М.: Центр Шри Чинмоя, 1995, 1999. – 112 с.

14. Шри Чинмой. Ум-путаница и сердце-просветление / пер. с англ. / Чинмой Шри. – М.: Центр Шри Чинмоя, 1998. – 80 с.